

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXVI

Novembre del 2010

Nº 135

Agustí Ferré Pino i les pintures murals del teatre del Casino Prado Suburense de Sitges (i II)

Isabel Vivó
Josep Milan

El plafó 4: l'Escultura

En aquest plafó Ferré Pino mostra el sentiment de l'artista en el moment d'entrar en contacte amb la matèria. Els grans blocs de pedra massissa contenen en el seu interior figures que de moment només existeixen en la ment de l'escultor. Les escarpes i els martells treballen mogudes per uns braços musculosos. En el tractament dels colors, que a primer cop de vista no semblen tant vius com en la resta de plafons, s'ha eliminat el groc com a color primari i el blau no s'utilitza en estat saturat.

Aquest plafó s'inspira també en la mitologia grega. Les protagonistes principals són les tres gràcies Aglaia, Talia i Eufrosina, que solien acompanyar Afrodita i Eros. Presidien les manifestacions culturals i les accions benèfiques i desinteressades. Les tres gràcies apareixen en el plafó en dos llocs, a la dreta i gairebé al centre. Segueix essent-hi present la inspiració del Renaixement italià. En aquest cas podrien ser *Les tres gràcies* de Rafael, obra de 1504. També hi ha les figu-

res d'Adam i Eva expulsats del paradís, i àngels amb les galtes inflades per la bufera que ajuden a crear espais entre figura i figura. A l'extrem superior dret, un gran espai, tractat amb colors molt pàl·lids, es caracteritza per la manca de figures.

El plafó 5: l'Arquitectura

És el més allunyat de l'escenari. La composició geomètrica del conjunt està formada per un rectangle en el centre de la composició i altres dos rectangles a banda i banda. Unes figures masculines agenollades conformen un esquema piramidal que culmina en el personatge central, un gegant genuflex que té un garrot a la mà dreta i alça el puny de la mà esquerra. Un precedent seu podria ser el Jesús jutge de les pintures del Judici Final realitzades per Miquel Àngel a la capella Sixtina. A sobre, dues corrues conflueixen en un bes central: una parella es fa un fervorós petó. Les figures de la banda dreta estan de cara i les de la banda esquerra es van girant d'esquena.

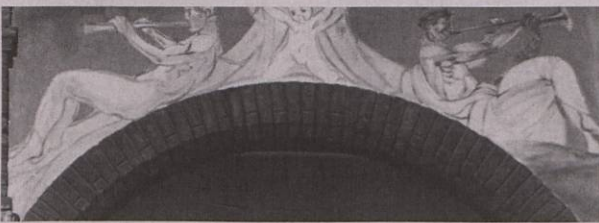

En els extrems es poden observar accions i estris propis de la construcció. A la banda esquerra uns personatges estiren una corda per pujar material a un pla més elevat i en un angle un personatge arrebossa una paret. A la banda dreta hi ha diverses figures amb estris propis de l'ofici de paleta, com gavetes i paletes. A l'angle superior dret apareixen, enquadrades, la signatura i la data de finalització: "Agustí Ferré Pinós 1923".

En aquest plafó predominen els tons terrosos per a les figures masculines, que mostren la seva musculatura i per a les femenines el color suau rosat i de traç eteri. També s'hi pot notar el fons blau, de to blauet, present en tots els altres plafons. i Hi apareixen també petits tocs de carbassa, verd, ocre i també de violeta.

Les arcades

El tema de cada un d'aquests cinc plafons es repeteix en les arcades que cada un d'ells té a banda i banda,

Música

entre l'últim pis del teatre i el sostre de la sala. En elles, el pintor ha deixat en segon terme el color i s'ha centrat en la captació de l'anatomia humana. A cada arcada hi ha dues figures humanes. Les d'una banda són masculines i les de la banda oposada femenines. Estan en posició reclinada, reposant. Al centre de cada arc, separant els dos personatges, una figura asexualada d'infant juganer juga amb uns llençols. S'ha dit més d'una vegada que aquestes pintures, quasi mancades de color,

estaven inacabades, però més aviat caldria pensar en un esperit plenament noucentista.

Vegem què representa cada una d'aquestes pintures. A les arcades al costat del plafó de la música els personatges toquen un instrument de vent tret d'una de les figures femenines que toca una lira. Les figures de les arcades que hi ha al costat del plafó de la literatura por-

Literatura

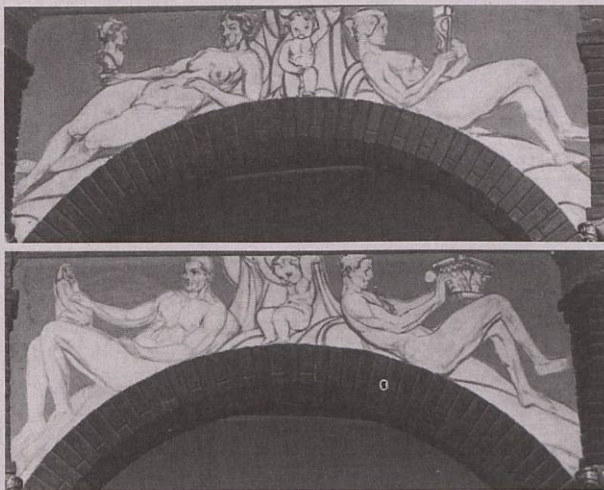
ten estris i un suport per a escriure. Les figures laterals del plafó de la pintura tenen a les mans pinzells i paletes de pintor. Un dels personatges femenins pinta sobre un petit faristol recolzat sobre els genolls.

En els laterals corresponents al plafó de l'escultura,

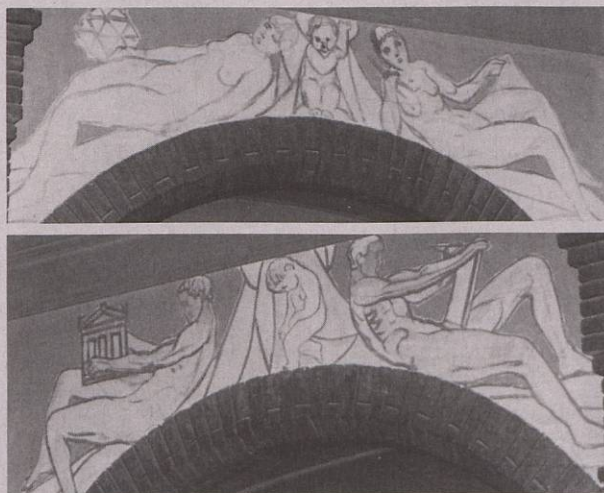
Pintura

els personatges masculins porten, l'un una petita figura que sembla un escriba egipci, o potser una estàtua com la d'Amenofis III, de la XVIII dinastia i l'altre un capitell corinti amb fulles d'acant. Pel que fa a les figures femenines, una té un bust com neoclàssic i l'altra un voluta arquitectònica. A les arcades corresponents a l'arquitectura una de les figures masculines sosté la maqueta d'un edifici clàssic i l'altra està dissenyant un edifici. Dels dos cossos femenins un té una figura geomètrica polièdrica i l'altra un compàs i una esquadra.

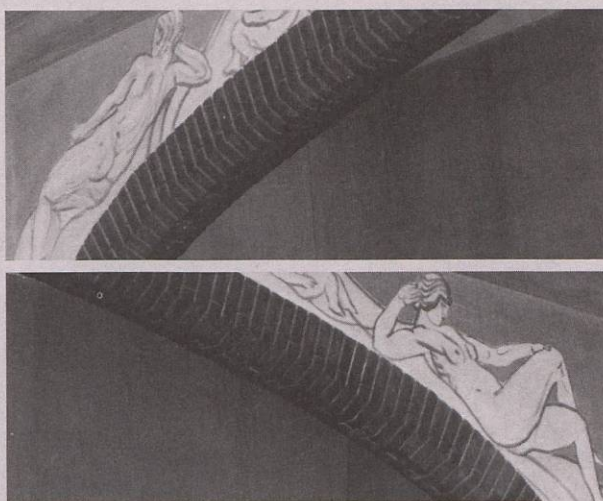

Escultura

Finalment, a la gran arcada que hi ha a la sala, a l'extrem oposat a l'escenari, en els espais triangulars a banda i banda, hi ha una figura masculina ajaguda d'esquena i una figura femenina ajaguda de cantó, cadascuna amb el corresponent infant en el tros més estret. La seva interpretació és dubtosa. Podrien simbolitzar els models inspiradors o bé el Casino Prado Suburensè i la vila de Sitges, com anys més tard representaria als costats dels laterals de l'escenari. Totes són pintures

Arquitectura

que tenen un referent clar en les tombes medicees de Miquel Àngel on es veu la mateixa solució de contraposar dos personatges ajaguts d'esquena i d'alternar un home i una dona.

El frontis del teatre

La paret on s'obre la boca de l'escenari està profusament decorada. Començant per les dues bandes de la boca de l'escenari, a la banda dreta hi ha una figura masculina asseguda mirant cap a la sala que té en segon terme un oval amb un gall símbol de l'entitat. La figura representa doncs el Casino Prado Suburensè. A la banda esquerra de l'escenari una figura femenina asseguda de perfil aguanta amb la mà un oval amb l'escut

de la vila i que, per tant, representa Sitges.

A sobre de la boca de l'escenari, entre l'escenari i el sostre, un ampli espai permeté a Ferré Pino desplegar un panorama de figures mitològico-al·legòriques. A la part central, cinc personatges representen un grup de divinitats i herois de la mitologia clàssica. El presideix una Victòria alada, coronada amb llorer, que duu una palma a la mà esquerra i a la dreta una estatueta de la Niké. Les seves ales serveixen de fons a quatre figures, dues a cada banda. A la banda esquerra de l'espectador hi ha Apol·lo, déu de la música i l'art, amb la lira de set cordes que li va donar Hermes i al seu costat, amb una cornucòpia, la Fortuna que regeix els destins i la sort i

dirigeix les expressions artístiques a l'èxit o al fracàs. Les figures de la banda dreta són Minerva, amb casc guerrer, llança i l'escut amb l'efígie de la Medusa, que porta a la mà esquerra una serp alçada i a la mà dreta un rotlle. Al seu costat Hèrcules amb el garrot a la mà esquerra i un escut a la dreta. Al costat d'Hèrcules, en un pla inferior, un personatge mig nu, com un nen, amb buirac, fletxes i arc representa Cupido.

A banda i banda d'aquest grup, i al seu mateix nivell, dues figures governen, cada una, una quadriga. La de l'esquerra és Júpiter i la de la dreta l'Aurora. En un nivell inferior hi ha set personatges, que d'esquerra a dreta representen, en primer lloc Bacus o Dionís. Era el déu a honor del qual es feien els certàmens teatrals. Se'l representa jove amb el cap ple de pàmpols, una copa per a les libacions i darrere un ase. Recorda el Bacus de Miquel Àngel que hi ha al Museu Nacional del Bargello, a Florència. Després la representació de la música, amb una lira, la de la literatura, amb una filactèria, i la pintura, amb un suport per pintar i un pinzell. A l'altra banda, l'escultura duu una petita estatueta i l'arquitectura un capitell corinti i un compàs. Finalment, a l'extrem dret, un personatge mig nu, amb barba i cara d'embriac, que té darrere seu uns ceps amb raïm abundant. S'ha dit que era un silè de la cort de Bacus, però també podria ser un Bacus madur amb barba.

La temàtica mitològica del frontis continuava en el teló de l'escenari, avui desaparegut. En un medalló central figuraven les tres Gràcies i a banda i banda d'aquest medalló, dues muses ajagudes, a l'esquerra Melpómene, musa de la tragèdia, amb la seva caràtula plorosa i a la dreta Talia, musa de la comèdia, amb la seva caràtula alegre. Sobre cada una d'aquestes dues muses hi havia unes corones de llorer.

Bibliografia sobre Agustí Ferré Pino

Dissortadament, la bibliografia sobre Ferré Pino i la seva obra és molt escassa. Se'n poden trobar algunes referències molt minses en diccionaris generals o de temàtica artística. També hi ha algunes notes biogràfiques en llibres de temàtica sitgetana, però no aprofundeixen en la seva obra pictòrica. Cal recórrer a articles a la premsa referents a fets o exposicions del pintor. Per als catàlegs de les seves exposicions s'ha de recórrer a col·leccions particulars. Trets de la seva personalitat es poden conèixer per testimonis orals, en especial els proporcionats per les seves filles. El primer compendi sobre la figura i l'obra del pintor el publicà el Grup d'Estudis Sitgetans en un dels seus quaderns.

Monografies

Isabel COLL I MIRABENT: *Agustí Ferrer Pino: vida i obra i Recull de notícies varies i d'exposicions realitzades*, dins *Agustí Ferrer Pino en el 25è. aniversari de la seva mort. Exposició Antològica*, Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1986

Joan DURAN I FERRER: *Agustí Ferrer i Pino. El nom d'un Artista*, 1996 (inèdit, V^a Beca Antoni Mascaró).

Catàlegs

1929: Catàleg de l'exposició a la Sala Busquets de Barcelona amb presentació per Josep Mª de Sucre

1946: Catàleg de l'exposició a les Galeries La Xarmada amb la presentació per César González Ruano.

1986: *Agustí Ferrer Pino en el 25è. aniversari de la*

seva mort. Exposició Antològica, a cura d'Isabel Coll i Mirabent, Antoni Vigó i Marcé, i Miquel Vigó i Julià, Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1986.

Notes biogràfiques i artístiques en llibres i diccionaris

1924: *Enciclopedia universal ilustrada europeo-americana*, vol XXIII p 916, Madrid (Espasa-Calpe) 1924.

1945: César GONZÁLEZ RUANO: *Huésped del mar (noticia y sueño de Sitges)*, p 117, Sitges (La Xarmada) 1945.

1951: J. F. RÁFOLS (direcció): *Diccionario Biográfico de Artistas de Cataluña desde la época romana hasta nuestros días*, vol I p 397, Barcelona (Millà) 1951.

1952: Ramon PLANAS: *Llibre de Sitges*, p 219, Barcelona (Selecta) 1952.

1968: *Diccionari biogràfic*, vol II p 210, Barcelona (Albertí Editor) 1968.

1974: *Gran Enciclopèdia Catalana*, vol VII p 402, Barcelona (Enciclopèdia Catalana) 1976.

1987: *Diccionario Ráfols de artistas contemporaneos de Cataluña y Baleares*, vol II p 46 s, Barcelona (M. C. Ballester) 1987.

1987: Ramon PLANES: *Memòries*, p 99 s, Sitges (Grup d'Estudis Sitgetans) 1987.

1994: *Diccionario de pintores y escultores españoles del siglo XX*, vol V p 1295 s, Madrid (Forum Artis) 1994.

1998 *Diccionario Ráfols de artistas de Cataluña y Baleares. Compendio siglo XX*, vol V p 248-249, Barcelona (Art Network S. L.) 1998.

1998: Roland SIERRA I FARRERAS: *Diccionari biogràfic de sitgetans*, p 159 s, Sitges (Ajuntament de Sitges) 1998.

Articles en revistes, diaris o programes d'actes diversos

El Eco de Sitges 19 de gener de 1907.

El Eco de Sitges 11 de maig de 1907.

El Eco de Sitges 10 de maig de 1908.

El Eco de Sitges 22 de setembre de 1912.

El Eco de Sitges 8 de juny de 1913.

Agustín Ferrer a La Esfera 5 de setembre de 1914.

Fèlix COROMINAS: *Honrando a un artista a El Eco de Sitges* 13 de setembre de 1914.

El Eco de Sitges 10 d'octubre de 1915.

El Eco de Sitges 14 de novembre de 1915.

El Eco de Sitges 30 de gener de 1916.

La Esfera (setembre de 1916).

El Eco de Sitges 8 d'octubre de 1916.

El Eco de Sitges 28 de novembre de 1916.

Luis de DALMAU I CENTENERA: *Agustín Ferrer y Pino*

a *El Eco de Sitges* 2 de febrer de 1918.

ADAM: *Artistes sitgetans: el pintor Agustí Ferrer a El Baluard de Sitges* 23 de març de 1918.

Agustín Ferrer a *La Esfera* setembre de 1914.

El Eco de Sitges 28 de juliol de 1918.

El Eco de Sitges 9 de febrer de 1919.

El Eco de Sitges 22 de febrer de 1922.

El Baluard de Sitges 26 d'agost de 1922.

La Il·lustració Ibèrica 15 d'agost de 1923.

El Baluard de Sitges 1 de març de 1924

Diario de Barcelona 12 de març de 1925.

Exposició Agustí Ferrer a *La Punta* 15 de març de 1925.

El Eco de Sitges 15 de març de 1925 (reproducció d'un article aparegut a *Las Noticias*).

El Eco de Sitges 22 de març de 1925.

M. GIBERT I MIRET: *Sentido del arte* a *Las Noticias* 7 de juny de 1925.

L'Esquella de la Torratxa octubre de 1925.

Diario de Barcelona 22 d'octubre de 1925.

L'Amic de les Arts maig de 1926.

La Punta 25 de juliol de 1926 (referència a la publicació d'un article a *La Veu de Catalunya* de l'1 de setembre del 1927).

La Punta 24 d'agost de 1926.

La Fita setembre de 1926.

L'Amic de les Arts agost de 1926.

La Gasetta de Vilafranca 1 d'octubre de 1926 (article de Salvador Soler i Forment).

La Punta 2 d'octubre de 1926.

C. M.: *Exposición de Agustín Ferrer Pino a La Punta* 3 d'octubre de 1926.

L'Amic de les Arts desembre de 1926 article de Josep Carbonell i Gener)

La Publicitat 22 de desembre de 1926)

La Punta 1 de gener de 1927

La Punta 16 de gener de 1927

La Punta 26 de gener del 1927

La Punta 27 d'agost de 1927 (reproducció d'un article de *La Veu de Catalunya*).

La Veu de Catalunya 1 de setembre de 1927.

Salvador SOLER I FORMENT: *Mig segle i escaig de vida pradista* (conferència en les Noces d'Or del Casino Prado publicada el maig 1928).

La Punta 23 de desembre de 1927.

La Punta 8 de gener de 1928.

La Punta 25 d'agost de 1928.

La Punta 7 d'octubre de 1928

La Punta 1 de febrer de 1929 (article de Josep Mª de SUCRE).

La Punta 12 de maig de 1929

Les pintures d'Agustí Ferrer al Prado Suberense a Gasetta de Sitges 2 de febrer de 1930.

La Punta 2 de febrer de 1930.

El Baluard de Sitges 11 de gener de 1931.

El Baluard de Sitges 20 de setembre de 1931.

El Eco de Sitges 5 d'agost de 1933.

El Baluard de Sitges 24 d'agost de 1935.

El Eco de Sitges 13 de gener de 1942 (escrit de Rafael CASANOVA I TERMES).

Rafael CASANOVA I TERMES: *Un año de pintura en Sitges a El Eco de Sitges* 17 de gener de 1942.

El Eco de Sitges 2 de juliol de 1944.

El Eco de Sitges 16 d'abril de 1944.

César GONZÁLEZ RUANO: *Ferrer Pino en Madrid a El Eco de Sitges* 24 de desembre de 1944.

E. TODA OLIVA: *La pintura de Ferrer Pino a El Eco de Sitges* 1 d'abril de 1945 (reproducció d'un article de *Juventud*).

El Eco de Sitges 14 d'abril de 1946
LIGHT: *Destellos 2537-2541* a *El Eco de Sitges* 17 de gener de 1960

Fèlix COROMINAS: *Agustín Ferré Pino, in memoriam* a *El Eco de Sitges* 13 de març de 1960.

Rafael Casanova: *Las pinturas del Prado* al Programa de la Festa Major de 1960 del Casino Prado.

El Eco de Sitges 30 de juliol de 1972 (Ramon PLANES: *Carnet del caminant*).

El Eco de Sitges 13 d'agost de 1972 (Teodoro SARDÀ i MIRET: *Esta semana...*).

El Eco de Sitges 24 de setembre de 1972 (Salvador SOLER i FORMENT: *Reflejos*).

Diario de Barcelona 7 d'octubre de 1972.

Rafael Casanova: *La fachada del Prado* al Programa de la Festa Major de 1974 del Casino Prado.

Santiago CASANOVA: *Un centenari que també ens afecta: Agustí Ferrer Pino* a *La Veu Parroquial de La Gornal, Clariana i Sant Marçal* 7 d'octubre de 1984.

Rafael CASANOVA: *Les pintures del Prado* a *El Eco de Sitges* 11 i 18 de maig de 1985.

El Eco de Sitges 11 de gener de 1986 (article de Vinyet PANYELLA).

Ignasi Mª MUNTANER i PASQUAL: *Presentació de l'exposició antològica d'Agustí Ferrer Pino en el 25è aniversari de la seva mort* a *El Eco de Sitges* 11 de gener de 1986.

El Eco de Sitges 11 de gener de 1986 (TIRANT: *Carnet de caminant*).

Rafael CASANOVA: *Merescut homenatge al pintor Agustí Ferrer* a *El Eco de Sitges* 11 de gener de 1986

El Eco de Sitges 11 de gener de 1986 (article de Ramon PLANES).

El Eco de Sitges 18 de gener de 1986 (article de Ramon PLANES).

El Eco de Sitges 1 de febrer de 1986 (article de Ventura SELLA).

Rafael CASANOVA: *El pintor Agustí Ferrer* al Programa de la Festa Major de Sitges de 1986 del Casino Prado.

Joan DURAN i FERRER: *Agustí Ferrer i Pino*, el nom d'un artista a *L'Hora del Garraf* 21 de març de 1997.

Articles...

Francesc Parra i Mestres

L'article que reproduïm, il·lustrat amb la seva corresponent fotografia, es refereix a un fet que va tenir lloc a Sitges el 4 d'agost de 1901. Va ser la visita que l'Orfeó Català va fer a la nostra vila, en la qual va ser rebut per un gran nombre de sitgetans. No era aquesta la primera vegada que l'Orfeó venia a Sitges. Ja l'any 1895, Santiago Rusinyol va rebre una agradable visita amb l'arribada de Lluís Millet i de l'Orfeó per fer una cantada al Cau Ferrat. L'article que publiquem a continuació va aparèixer en La Il·lustració Llevantina: Revista artística-literària de Catalunya, València, Balears y Rosselló, número 20, del 16 d'agost de 1901, pàgines 234 i 243. La Il·lustració va ser una revista barcelonina, de vida no gaire lluïda malgrat tenir una excel·lent presentació. Va néixer el març de 1900 però dos mesos després, pel maig, va plegar. Va tornar a sortir el novembre de 1900 i va durar fins al desembre de 1901. És en aquest segon període quan va publicar la nota que reproduïm. Cal indicar que el balcó de la fotografia és el del Casino Suburense, que era a la banda de muntanya del Cap de la Vila, on ara hi ha la pizzeria. L'Agrupació Catalanista de Sitges havia estat fundada l'1 de gener de 1899. El seu president va ser Bartomeu Misas i el bibliotecari Josep Soler i Tasis, de l'Eco.

Una fulla més pot enganxar lo celebrat Orfeó Català a la seva brillant corona de llors recullits arreu arreu per tots los que celebrem les tasques del Orfeó. Sinó que'ls forasters, potser més impregnats del ambient musical y artístich que's respira en altres terres més europees que la nostra, apreciand també ab tot son valer a la llorejada institució catalana, que tan va celebrar la bonica y riallera vila de Sitges lo diumenge dia 4 del corrent, fan grans elogis de aquesta societat choral y li dedican frasses d'encoratjament y afalagadores felicitacions.

A Sitges se'n recordaran molt temps de aquella festa, perquè, com per tot allà hont va l'Orfeó, se li va fer una

rebuda entusiasta, en la que hi prengué part tot lo poble, uns recorrent junt ab l'Orfeó los nets carrers de la vila, altres des dels balcons y terrats saludant a la senyera y als individus que forman lo chor, particularment a la secció de senyoretas, que dava bo de vèurer ab ses blanques mantellines crehuant per los carrers de la blanca y assoleyada Sitges.

D'aquella festa ne donem un recort als nostres llegidors al reproduir lo balcó de la patriòtica Agrupació catalanista de aquella vila, curullat de boniques sitjetanes, si guapes sempre, més en aquells instants en que'ls seus cors glatian per la pàtria. Que les noyes catalanes són més maques quant més catalanes són.

Grupo de sitgetanes contemplant lo pas del Orfeo Català. Fot. de J. O. Borràs

EL GRUP D'ESTUDIS SITGETANS

TREBALLA DES DE FA MÉS DE TRENTA-CINC ANYS
PER LA CULTURA SITGETANA
PUBLICANT LLIBRES I FENT CONFERÈNCIES I EXPOSICIONS
SOBRE TEMES LOCALS

SI VOLS AJUDAR-LO, FES-TE'N SOCI